

PROBLEMATYKA PRAWNA PRZEKAZANIA UTWORU DO DOMENY PUBLICZNEJ I ZRZECZENIA SIĘ PRAW AUTORSKICH W OŚWIADCZENIU CREATIVE COMMONS „0”

1. Wstęp

W cyfrowej erze powszechnego dostępu do Internetu, kulturowej globalizacji oraz wolności twórczej, konieczny jest proces ewolucji, a nawet redefinicji, niektórych pojęć prawnych regulujących obszar życia społecznego, jakim jest prawo autorskie. Współcześnie zarzuca się mu bowiem zbyt duży rygoryzm hamujący kreatywność, przeniesienie akcentu z pierwotnej koncepcji ochrony interesów twórcy na rzecz ochrony interesów innych podmiotów takich, jak producenci czy wydawcy, ale przede wszystkim twierdzi się, że prawo autorskie nie nadąża za postępem technologicznym. W związku z nieustannym rozwojem środków przekazu, banałem stałoby się stwierdzenie, że akty prawa powszechnie obowiązującego, w tym polska ustawa o prawie autorskim i prawach pokrewnych¹, odpowiadają wszelkim wyzwaniom praktyki. Stąd też początki takich idei, jak ruch wolnego oprogramowania *open source*, ruch wolnej kultury² czy narzędzia prawne stworzone przez organizację Creative Commons (dalej: CC). Organizacja ta w swoich rozwiązaniach tradycyjną formułę „Wszystkie prawa zastrzeżone” zastępuje modelem „Pewne prawa zastrzeżone”³ i choć narzędzia te cieszą się dużą popularnością, także przy publikowaniu

* Uniwersytet Jagielloński w Krakowie, Wydział Prawa i Administracji, ul. Gołębia 24, 31-007 Kraków, e-mail: katarzyna.brzozka@student.uj.edu.pl

¹ Ustawa z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (Dz.U. z 2019 r. poz. 1231) – dalej: u.p.a.p.p.

² Argumenty zwolenników oraz główne założenia ruchu zostały przedstawione w książce *Free culture* autorstwa jednego z głównych ideologów ruchu – amerykańskiego profesora nauk prawnych Lawrence’a Lessiga – polska wersja językowa dostępna na stronie: http://otworzksiazke.pl/images/ksiazki/wolna_kultura/wolna_kultura.pdf, 25.10.2018. Z ruchem wolnej kultury związana jest organizacja Creative Commons, której założycielem jest właśnie L. Lessig.

³ <https://creativecommons.pl/poznaj-licencje-creative-commons/>, 25.10.2018.

prac naukowych czy projektów realizowanych przez instytucje publiczne, ich zastosowanie na gruncie prawa polskiego nadal wzbudza pewne kontrowersje. Celem niniejszego opracowania jest omówienie ogólnej problematyki dotyczącej licencji Creative Commons, przede wszystkim jednak – oświadczenia CC0 1.0 Universal (CC0 1.0) Przekazanie do Domeny Publicznej (dalej także: CC0), wraz z analizą możliwości zrzeczenia się praw autorskich na gruncie prawa polskiego.

2. Narzędzia prawne Creative Commons

Początki Creative Commons sięgają roku 2001, kiedy to grupa amerykańskich naukowców, prawników i aktywistów, utworzyła organizację pozarządową promującą nowe środki ochrony dzieł kultury. Wraz z upływem czasu, organizacja zwiększyła swój zasięg, a jej projekty nabrały charakteru międzynarodowego. Obecnie lokalne oddziały Creative Commons funkcjonują w 85 krajach, także w Polsce⁴. Istotą działań organizacji jest tworzenie darmowych narzędzi prawnych o ustandaryzowanych warunkach, które mają zachęcić twórców do digitalizacji dzieł, usprawnienia ich dystrybucji oraz zwiększenia dostępności dla odbiorców. Poprzez to mają być również czynnikiem, który wpłynie na wzbogacenie wspólnego dorobku kulturowego oraz upowszechnienie wtórnego wykorzystania dzieł na warunkach określonych wprost przez twórcę dzieła oryginalnego.

Podstawowymi narzędziami stworzonymi przez Creative Commons są licencje prawne, choć organizacja zaproponowała także dwa „specjalne” narzędzia (zostaną one opisane w dalszej części artykułu). Każda z sześciu dostępnych licencji, stanowi kombinację czterech podstawowych warunków, tj.:

- uznania autorstwa (oznaczonego symbolem BY, ang. *Attribution*); jest to warunek występujący we wszystkich licencjach, realizowany poprzez przywołanie nazwiska autora utworu oryginalnego);

⁴ Oddział Creative Commons Polska został założony w 2005 r., <https://creativecommons.pl/o-nas/>, 25.10.2018.

- użycia niekomercyjnego (NC, ang. *NonCommercial*; wolno m.in. kopiować czy rozprowadzać⁵ utwór objęty prawem autorskim, a ponadto utwory zależne opracowane na podstawie pierwowzoru, ale wyłącznie w celach niekomercyjnych);
- na tych samych warunkach (SA, ang. *ShareAlike*; utwory zależne można rozprowadzać wyłącznie na licencji identycznej do licencji, na jakiej udostępniono utwór pierwotny);
- bez utworów zależnych (ND, ang. *NonDerivatives* wolno utwory kopiować czy rozprowadzać, ale tworzenie utworów zależnych nie jest dozwolone⁶).

Licencje CC są to kontrakty adhezyjne (tzn. nie podlegają one negocjacji), a za ich treść odpowiada organizacja Creative Commons Polska, która oryginalne, globalne wzorce, dostosowała do polskiego systemu prawnego⁷. Choć zawieranie umów adhezyjnych jest typowe dla stosunków w obrocie profesjonalnym oraz w relacjach między przedsiębiorcą i konsumentem, to polski ustawodawca nie ograniczył kręgu podmiotów, które są uprawnione do opracowania i korzystania ze wzorców umownych⁸. Dlatego także twórca, który nie prowadzi działalności gospodarczej, może zawierać licencje CC w sposób adhezyjny⁹. Treść postanowień umownych oraz przyjęcie formy licencji niewyłącznej są pokłosiem tego, że jej najczęstszym przedmiotem są utwory publikowane w Internecie, łatwo dostępne dla międzynarodowej społeczności. Innowacyjność licencji polega na tym, iż występują one w trzech formach: tzw. przystępnym podsumowaniu, tekście prawnym oraz metadanych. Pierwsza z nich, to krótki opis zrozumiały dla przeciętnego użytkownika, druga

⁵ Pojęcie „rozprowadzać” zostało zaczerpnięte wprost z opisu licencji CC, utożsamiać można je z ustawowym pojęciem rozpowszechniania.

⁶ <https://creativecommons.pl/poznaj-licencje-creative-commons/>, 25.10.2018. Każda z licencji stanowi inną kombinację wskazanych warunków, np. licencja CC BY-SA, używana m.in. przez portal Wikipedia, stanowi, że można kopiować, zmieniać czy rozprowadzać utwory (także dla celów komercyjnych), pod warunkiem wskazania autorstwa dzieła pierwotnego i udostępnienia utworu zależnego na takiej samej licencji, na jakiej udostępniono utwór pierwotny.

⁷ W. Machała, *Wybrane cywilnoprawne aspekty licencji creative commons*, MP 2009, nr 8.

⁸ Ł. Syrek-Gerstenkorn, *Nawiązanie stosunku licencji Creative Commons w prawie polskim*, ZNUJ 2018, nr 1, s. 49.

⁹ Tamże.

– faktyczna treść licencji prawnej (skierowana zasadniczo do prawników), natomiast trzecia, to kod licencji (lub zwykły symbol graficzny, którym opatrzone jest dzieło), który wprowadzony do kodu źródłowego strony WWW, pozwala odczytać go komputerom, programom czy wyszukiwarkom. Tę strukturę, umożliwia więc zarówno licencjodawcom, jak i licencjobiorcom, zrozumienie zasad, praw i obowiązków wynikających z konkretnej licencji, a twórcom – skuteczne oznaczenie symbolem wybranej licencji dzieła publikowanego *on-line*.

Wzmiankowane wcześniej „specjalne” narzędzia Creative Commons, to znak domeny publicznej oraz tzw. licencja CC0 1.0 Universal (CC0 1.0) Przekazanie do Domeny Publicznej. Pierwsze z nich to oznaczenie, które ma identyfikować utwory znajdujące się w domenie publicznej. Termin „domena publiczna” nie jest definiowany w pr. aut., ale w jego zakres wchodzi utwory, które ze względu na czas powstania, nigdy nie były przedmiotem prawa autorskiego oraz takie, wobec których prawa autorskie wygasły. Wyjątkowość oznaczenia polega na tym, że osoba (nie musi być to twórca), która posiada informacje o zaistnieniu przesłanek klasyfikujących dzieło jako należące do domeny publicznej, spełniając określone warunki, może informacyjnie umieścić przy nim graficzny znak domeny publicznej¹⁰. Stanowić ma to dla odbiorcy wyraźne oświadczenie o braku ograniczeń wynikających z prawa autorskiego wobec oznaczonego dzieła. CC0 dotyczy z kolei przekazania utworu do domeny publicznej i jednoczesnego zrzeczenia się praw autorskich. Wzorzec ten zasadniczo reguluje dwie różne czynności prawne – oświadczenie woli o zrzeczeniu się praw oraz tzw. Awaryjną Licencję Publiczną. Problematyce związanej z licencją CC0, poświęcona zostanie dalsza część opracowania.

3. Zrzeczenie się praw autorskich w oświadczeniu CC0

Zgodnie z paragrafem 2 CC0, składający oświadczenie „W maksymalnym zakresie dopuszczalnym przez prawo właściwe a jednocześnie go nienaruszającym, (...) otwarcie, całkowicie, definitywnie, nieodwołalnie i bezwarunkowo zrzeka się, rezygnuje z, i oddaje wszystkie swoje

¹⁰ <https://creativecommons.org/publicdomain/mark/1.0/deed.pl>, 02.11.2018.

Prawa Autorskie i Prawa Pokrewne oraz zrzeka się i rezygnuje ze związanych z tymi prawami roszczeń i podstaw powództwa”¹¹. Zrzeczenie to ma ponadto charakter ogólnoświatowy, jest udzielone „na maksymalny czas trwania przewidziany stosownym przepisem lub traktatem (włącznie z przedłużeniami tego czasu w przyszłości)”, w odniesieniu do wszelkich istniejących i przyszłych nośników oraz dla jakiegokolwiek celu, w tym komercyjnego czy reklamowego¹². Termin „Prawo Autorskie i Prawa Pokrewne” jest we wzorcu umownym szeroko definiowany, zrzeczenie się obejmuje m.in. prawa osobiste przysługujące autorowi oraz prawo do zwielokrotniania, rozpowszechniania i wykonywania utworu¹³. CC0 nie zawiera, opisanych wyżej, standardowych warunków licencji CC, a struktura zapisu każe przyjąć, iż jest to raczej jednostronne oświadczenie woli, nie zaś umowa licencyjna. Odnosząc się do treści oświadczenia, należy wskazać, że na gruncie prawa polskiego, dopuszczalność zrzeczenia się praw autorskich w ogólności, nie tylko poprzez CC0, budzi kontrowersje¹⁴. Dlatego, w dalszej części opracowania analizie, pod kątem możliwości złożenia oświadczenia woli o zrzeczeniu się, zostaną poddane zarówno prawa osobiste określone w art. 16 pr. aut., jak i prawa majątkowe w rozumieniu art. 17 i n. pr. aut. Treść licencji zostanie odniesiona do specyfiki polskiej regulacji oraz przyjętego dualizmu uprawnień autorskich.

¹¹ Paragraf 2 licencji CC0, <https://creativecommons.org/publicdomain/zero/1.0/legalcode.pl>, 25.10.2018.

¹² Tamże.

¹³ Paragraf 1(i) i (ii) licencji CC0.

¹⁴ Zasadność badania dopuszczalności zrzeczenia się praw autorskich na gruncie prawa polskiego wynika z założenia, że zgodnie z zasadą terytorialności licencjonowany utwór podlegać będzie ochronie na podstawie aktu prawnego państwa, który pozwolił ustalić, że spełnia on przesłanki utworu w rozumieniu prawa autorskiego i podlega jego ochronie. Uwaga ta odnosi się bezpośrednio do przedmiotu umowy – utworu, natomiast w kwestii treści postanowień umownych należy stwierdzić, że ich skuteczność powinna zostać oceniona zgodnie z normą kolizyjną z art. 4 ust. 2 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady Nr 593/2008 z dnia 17 czerwca 2008 r. w sprawie prawa właściwego dla zobowiązań umownych (Rzym I) (Dz. Urz. UE L 177/6). Prawem właściwym (materialnym) dla umowy (licencyjnej), powinno być więc prawo państwa, w którym strona zobowiązana do spełnienia świadczenia charakterystycznego dla umowy ma miejsce zwykłego pobytu – zob. K. Bechta, P. Olechowski, *Wybrane problemy prawa autorskiego związane ze stosowaniem Licencji Creative Commons*, IPP TBSP UJ 2016, nr 4, s. 23 i n.

4. Prawa osobiste

Artykuł 16 pr. aut. stanowi, że autorskie prawa osobiste chronią więź twórcy z utworem, która nie podlega zrzeczeniu i jest niezbywalna. Ustawa egzemplifikuje takie prawa – są to m.in. prawo do autorstwa utworu, jego nienaruszalności w zakresie treści i formy oraz możliwości nadzoru nad sposobem korzystania. Ze względu na specyfikę obrotu rynkowego oraz zbywalność praw majątkowych, przy zawieraniu umów autorskoprawnych, nie sposób uniknąć wkroczenia w sferę uprawnień osobistych twórcy. Związane jest to z tym, że utwory często powstają na zamówienie podmiotu, który faktycznie eksploatuje je w swojej działalności komercyjnej (np. wykorzystując utwór w reklamie). Powszechnie przyjmuje się, iż twórca może zobowiązać się wobec osoby trzeciej do niewykonywania określonych praw osobistych lub upoważnić osobę trzecią, aby ta wykonywała prawa osobiste w jego imieniu, bowiem stanowi to formę wykonywania praw osobistych, nie zaś ich zrzeczenia¹⁵. Stosunek taki ma charakter wyłącznie obligacyjny – ze względu na niezbywalność praw osobistych, twórca może nadal skutecznie je wykonywać, narażając się na ewentualną odpowiedzialność odszkodowawczą. Upoważnienie osoby trzeciej do wykonywania praw osobistych podlega jednak dalszym restrykcjom. Zgoda twórcy może obejmować bowiem wyłącznie prawa, które nie są ściśle związane z jego osobowością (tj. dopuszczalne jest upoważnienie do podjęcia decyzji o pierwszym udostępnieniu utworu, ale nie o modyfikacji utworu, ponieważ takie działania mogłyby naruszyć więź autora z dziełem), a sama treść zezwolenia powinna mieć charakter dookreślony i precyzyjny – zezwolenie na dowolne wykonywanie uprawnień osobistych wyrażone *in blanco* czy *pro futuro*, byłoby bezwzględnie nieważne¹⁶. W doktrynie wskazuje się także na możliwość zrzeczenia się wykonywania określonych praw osobistych,

¹⁵ J. Barta, R. Markiewicz [w:] *Prawo autorskie i prawa pokrewne. Komentarz do art. 16*, red. J. Barta, R. Markiewicz, Kraków 2005, s. 229; K. Grzybczyk, *Dzielo reklamowe i jego twórca*, Warszawa 1999, s. 134–148.

¹⁶ K. Grzybczyk, *Dzielo...*, s. 148.

przy jednoczesnym zachowaniu zasady ich niezbywalności¹⁷. Pogląd ten został zaakceptowany w orzecznictwie¹⁸. Przyjmuje się jednak, że takie czynności są odwoływalne, a w razie zmiany decyzji przez twórcę, postanowienia stosownej umowy, uważa się za bezskuteczne¹⁹. Pomimo ugruntowanego stanowiska, w piśmiennictwie przedstawiono przeciwne, hipotetyczne, rozważania dotyczące przyjęcia zrzeczenia i zbywalności praw osobistych. Podstawę takiego twierdzenia stanowić miałyby wykładnia językowa art. 16 pr. aut., który choć stanowi, iż więź twórcy z utworem nie podlega zrzeczeniu lub zbyciu, to nie przesądza wprost o tym, że nie można zbyć lub zrzec się poszczególnych praw, które tę więź chronią²⁰. Ponadto, przemawiać miałby za tym fakt, iż przeniesienie określonego uprawnienia osobistego, nie jest równoznaczne ze zrzeczeniem się lub przeniesieniem rzeczowej więzi²¹. Opowiadając się jednak za dotychczasowym, powszechnym stanowiskiem, należy wskazać problemy związane z treścią CC0 w kontekście maksymalnego dopuszczalnego przez prawo polskie „zrzeczenia się”²² autorskich praw osobistych.

Po pierwsze, analizy wymaga zakres zobowiązania się do niewykonywania określonych uprawnień²³. Zgodnie z paragrafem 2 CC0, intencją składającego oświadczenie jest zrzeczenie się swoich uprawnień w maksymalnym dopuszczalnym przez prawo właściwe zakresie. Pomimo przyjęcia przez doktrynę możliwości zawarcia stosunku obligacyjnego dotyczącego konkretnego prawa, nie można przyjąć, że ustawodawca zezwoliłby na nieograniczoną ingerencję w więź twórcy z utworem,

¹⁷ P. Bialecki, *Zasada jednolitej ochrony praw osobistych twórcy na tle komercjalizacji prawa autorskiego*, ZNUJ PWiOWI 2003, nr 1, s. 83–86.

¹⁸ Sąd Apelacyjny w Warszawie stwierdził w jednym z orzeczeń, że „Przy zachowaniu zasady niezbywalności autorskich praw osobistych dopuszczalne jest zrzeczenie się przez twórcę wykonywania części tych praw na rzecz osób trzecich, w tym przedsiębiorców” – wyrok SA w Warszawie z dnia 14 maja 2007 r., I ACa 668/06 (OSA 2008, nr 12, poz. 39).

¹⁹ P. Bialecki, *Zasada...*, s. 86 wraz z powołaną tam literaturą.

²⁰ J. Barta, R. Markiewicz, *Prawo...*, s. 230.

²¹ Tamże.

²² Użycie cudzysłowu wynika z uzasadnionej powyżej niedopuszczalności zrzeczenia się praw osobistych na gruncie prawa polskiego oraz bezpośredniego użycia pojęcia z treści licencji.

²³ Zob. K. Siewicz, *Analiza prawna „Creative Commons 0” dla Koalicji Otwartej Edukacji*, http://koed.org.pl/wp-content/uploads/2012/09/CC0_analiza.pdf, s. 3, 28.10.2018.

nawet na gruncie pojedynczej wiązki przysługujących twórcy autorskich dóbr osobistych. Właśnie ochrona tej więzi, poprzedzona stwierdzeniem, że twórcza działalność człowieka ma charakter indywidualny, że nosi ona w sobie jego osobiste piętno, jest bowiem pierwotnym uzasadnieniem ochrony prawnoautorskiej. Problem ten odnieść można np. do prawa do integralności, dającego autorowi gwarancję, że bez jego zgody, do utworu nie zostanie wprowadzona żadna zmiana²⁴. Całkowite pozbawienie się przez twórcę słusznej podstawy sprzeciwienia się dowolnym modyfikacjom dzieła jest sprzeczne z istotą ochrony jego interesów zwłaszcza, że na podstawie CC0, zrzeczenie jest nieodwołalne.

Po drugie, podnoszona jest kwestia bezterminowości praw osobistych i ich ochrony po śmierci twórcy²⁵. W zgodzie z ustawą o prawie autorskim przyjmuje się, że wraz ze śmiercią twórcy nie dochodzi do wygaśnięcia praw osobistych, nie przekształcają się one także w dobra osobiste osób bliskich twórcy²⁶. Artykuł 78 ust. 2 pr. aut. zawiera jednak katalog osób bliskich, które po śmierci twórcy mogą wystąpić z powództwem o ochronę autorskich praw osobistych. Norma ta zawiera zastrzeżenie, że twórca nie wyraził innej woli. W piśmiennictwie za „inną wolę” uważa się modyfikację ustawowego kręgu osób bliskich, którym przysługuje legitymacja czynna, np. poprzez wyłączenie wszystkich bądź części z nich lub poprzez upoważnienie danej osoby do występowania wyłącznie w sytuacji naruszenia wyraźnie wskazanego uprawnienia²⁷. Zestawiając to z definitywnym zrzeczeniem się praw osobistych poprzez CC0, należałoby stwierdzić, że bliscy twórcy nie mogliby wystąpić z powództwem, bowiem przed śmiercią twórca zrzekł się tych praw. Przyjmując pogląd odmienny, można byłoby rozważyć ewentualne zaklasyfikowanie oświadczenia CC0 jako przejawu „innej woli” twórcy, który to pozbawiłby osób bliskich możliwości skutecznego dochodzenia praw osobistych po jego

²⁴ R. Markiewicz, *Zabany z prawem autorskim*, Warszawa 2015, s. 63 i n. Jak wskazuje R. Markiewicz, należy przy tym pamiętać, że prawo do integralności nie jest bezwzględne ze względu na treść art. 49 ust. 2 pr. aut., a do stwierdzenia naruszenia tego prawa do integralności, koniecznym jest także dowiedzenie zaistnienia faktycznego naruszenia więzi twórcy z utworem.

²⁵ Zob. K. Siewicz, *Analiza...*, s. 3.

²⁶ J. Barta, R. Markiewicz, *Prawo...*, s. 374.

²⁷ P. Podrecki [w:] *Prawo autorskie i prawa pokrewne. Komentarz*, red. D. Flisak, Warszawa 2015, s. 1042.

śmierci²⁸. Warto jednakże wskazać, że takim osobom, na podstawie art. 23 i 24 kodeksu cywilnego²⁹, powinny równolegle przysługiwać własne dobra osobiste – tzw. kult pamięci osoby zmarłej³⁰. Wydaje się jednak (przy hipotetycznym założeniu przyjęcia skuteczności oświadczenia o zrzeczenia się), iż w przypadku np. nierzetelnego wykorzystania utworu, wobec którego twórca zrzekłby się praw w oświadczeniu CC0, bliscy zmarłego nie mogliby żądać zaniechania tego działania nawet z powołaniem się na własne dobra osobiste. Wynikałoby to z braku uprawnienia osobistego twórcy do utworu w chwili jego śmierci. Istnienie takiego związku konstrytuje bowiem możliwość dochodzenia roszczeń, w tym przez osoby bliskie po śmierci twórcy.

Uprawnienia osobiste nie są wyrażone wyłącznie w art. 16 pr. aut. – ich emanację stanowią m.in. art. 56 ust. 1 (analizowany w dalszej części artykułu) oraz art. 60 ust. 1 pr. aut., który dotyczy prawa twórcy do nadzoru nad sposobem korzystania z utworu. Jest on powiązany z uprawnieniem do nadzoru nad sposobem korzystania z utworu wynikającym z art. 16 p. 5 pr. aut., z tą różnicą, iż nie ma on charakteru ogólnego, przysługuje natomiast twórcy jako stronie kontraktu wobec nabywcy autorskich praw majątkowych lub licencjobiorcy. Norma z art. 60 ust. 1 pr. aut. ma charakter bezwzględnie obowiązujący³¹ – korzystający z utworu ma więc obowiązek przed rozpowszechnieniem utworu, umożliwić twórcy przeprowadzenie nadzoru³². W związku z tym, że zasadniczo przedmiotem ewentualnego zrzeczenia się czy niewyłączonej licencji Creative Commons, jest utwór już udostępniony publicznie, najczęściej w Internecie, uwaga ta ma charakter wyłącznie sygnalizacyjny. Niezależnie jednak od skali praktycznego zastosowania tego przepisu w stosunku do utworów objętych narzędziami CC, należy stwierdzić, iż uprawnienie z art. 60 ust. 1 pr. aut. nie podlega zrzeczeniu się, a dokonanie przez twórcę nadzoru

²⁸ Tak K. Siewicz, *Analiza...*, s. 3.

²⁹ Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny (Dz.U. z 2019 r., poz. 1145, 1495) – dalej: k.c.

³⁰ J. Barta, R. Markiewicz, *Prawo...*, s. 374.

³¹ Zob. T. Targosz [w:] *Prawo...*, s. 869.

³² Wyjątek stanowią utwory architektoniczne i architektoniczno-urbanistyczne – nadzór autorski nad tego typu utworami, został uregulowany w odrębnych przepisach (art. 60 ust. 5 pr. aut.) – przede wszystkim w Prawie budowlanym (Dz.U. z 2019 r. poz. 1186 ze zm.).

autorskiego przed rozpowszechnieniem utworu, nie mogłoby zostać umownie zabronione ze względu na bezwzględny charakter wyrażonej w przepisie normy.

5. Prawa majątkowe

Autorskie prawa majątkowe uregulowane w art. 17 i n. pr. aut., tj. wyłączne prawo do korzystania z utworu i rozporządzania nim na wszystkich polach eksploatacji oraz prawo do wynagrodzenia, stanowią dla twórcy gwarancję uzyskania korzyści ekonomicznych związanych ze stworzeniem utworu; są to prawa zbywalne i ograniczone w czasie³³. Zgodnie z jedną z dominujących koncepcji, tzw. koncepcją własnościową, ukształtowanie majątkowych praw autorskich uważa się za zbieżne z modelem prawa własności – zgodnie z art. 17 pr. aut., twórca wobec utworu, analogicznie jak właściciel wobec rzeczy, może czynić wszystko poza tym, co ustawodawca wyraźnie wyłączył spod jego dyspozycji³⁴. Podejście to znajduje poparcie w aktach prawa międzynarodowego – m.in. w art. 17 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej³⁵, który potwierdza ochronę prawa własności intelektualnej jako prawa podstawowego³⁶. Zbywalność praw majątkowych, a więc swoboda w dysponowaniu, oznacza, iż mogą one zostać przeniesione na inną osobę na podstawie umowy lub w drodze dziedziczenia. Ograniczenie praw majątkowych w czasie, wynika z tego, iż gasną one zasadniczo z upływem siedemdziesięciu lat od śmierci twórcy (art. 36 pr. aut.). Ich wygaśnięcie uzasadnia się postulatem umożliwienia społeczeństwu powszechnego dostępu do dzieła po upływie odpowiednio długiego czasu, w którym twórca (ewentualnie nabywca praw majątkowych), a następnie spadkobiercy, mogą czerpać z przysługujących im uprawnień majątkowych.

³³ Ze względu na tematykę artykułu, należy wyłącznie nadmienić, że majątkowe prawa autorskie ulegają także pewnemu zawężeniu ze względu na instytucję dozwolonego użytku.

³⁴ E. Traple [w:] *System Prawa Prywatnego*, t. 13, *Prawo autorskie*, red. J. Barta, Warszawa 2017, s. 145–146.

³⁵ Karta praw podstawowych Unii Europejskiej proklamowana dnia 7 grudnia 2000 r. (Dz. Urz. UE C 326/391).

³⁶ Por. R. Markiewicz, *Ilustrowane prawo autorskie*, Warszawa 2018, s. 259–261.

Ustawa jedynie wobec prawa do wynagrodzenia, w konkretnie wymienionych przypadkach, stwierdza, że nie podlega ono zbyciu, egzekucji³⁷ oraz zrzeczeniu się. Zgodnie z art. 18 ust. 3 pr. aut., nie można zrzec się ani zbyć wynagrodzenia z tytułu prawa do zawodowej odsprzedaży oryginalnych utworów plastycznych i fotograficznych (*droit de suite*; art. 19 ust. 1 pr. aut.) oraz rękopisów utworów literackich i muzycznych (art. 19¹ pr. aut.); wynagrodzenia z tytułu opłaty od nośników (art. 20 ust. 2–4 pr. aut.), opłaty reprograficznej (art. 20¹ pr. aut.) oraz wynagrodzenia dla współtwórców utworu audiowizualnego, o którym stanowi art. 70 ust. 2¹ pr. aut. Przepisy nie odnoszą się natomiast do możliwości zrzeczenia się wyłącznego prawa do korzystania z utworu³⁸ oraz rozporządzania nim na wszystkich polach eksploatacji. W piśmiennictwie uznaje się jednak powszechnie, że ogólne zrzeczenie się majątkowych praw autorskich jest niedopuszczalne – tego rodzaju czynność prawna byłaby bowiem nieważna jako sprzeczna z zasadami współżycia społecznego z art. 58 § 2 k.c.³⁹. Twórca może przenieść autorskie prawa majątkowe lub udzielić licencji nieodpłatnie, jednak zrzeczenie się prawa do korzystania czy rozporządzania stworzonym przez siebie utworem, sprzeciwiałoby się zasadom słuszności. Istotnym elementem idei ochrony prawnoautorskiej jest bowiem zabezpieczenie ekonomicznych interesów twórcy – zagwarantowania mu możliwości dysponowania swoim utworem i otrzymania słusznego wynagrodzenia za wkład w rozwój kultury. Z korzyścią dla społeczeństwa, bo ochrona praw majątkowych jest jednym z czynników stymulowania twórczości i udostępniania jej szerokiej publiczności. Maria Późniak-Niedzielska oraz Adrian Niewęglowski podnoszą ponadto, że gdyby jednak uznać zrzeczenie się za formę uprawnienia

³⁷ Określone w art. 18 ust. 3 i 4 prawa do wynagrodzenia nie podlegają egzekucji, z wyłączeniem wymagalnych wierzytelności. Ze względu na problematykę artykułu, dalsze rozważania dotyczyć będą zrzeczenia się i zbycia praw. Ponadto, należy wskazać, że na podstawie art. 18 ust. 4 pr. aut., zbyciu nie podlega prawo wynagrodzenia określonych podmiotów, z tytułu użyczenia utworów słownych przez biblioteki publiczne (art. 28 ust. 4 pr. aut.). Prawa tego można się jednak zrzec.

³⁸ Wylączność prawa do korzystania oznacza tu swoisty, skuteczny *erga omnes*, monopol twórcy – por. T. Targosz, *Koncepcja bezwzględnej i wyłącznej prawa do wynagrodzenia autorskiego, czyli kilka uwag o zaskakującej karierze contradictio in adiecto* [w:] *Experientia Docet. Księga jubileuszowa ofiarowana Pani Profesor Elżbiecie Trąpale*, red. P. Kostański, P. Podrecki, T. Targosz, Warszawa 2017, s. 424.

³⁹ R. Markiewicz, *Ilustrowane...*, s. 454.

do rozporządzania utworem, to brakuje wypowiedzi ustawodawcy m.in. w zakresie formy złożenia takiego oświadczenia woli oraz odpowiedzi na pytanie, czy zrzeczenie się następowaloby na wszystkich polach eksploatacji, czy może, zgodnie z art. 41 ust. 4 pr. aut., tylko na polach znanych w chwili zawarcia umowy⁴⁰. Za Ryszardem Markiewiczem, warto także zwrócić uwagę na kwestię obowiązkowego pośrednictwa organizacji zbiorowego zarządzania w tzw. reemisji kablowej (art. 21¹ pr. aut.)⁴¹. Oświadczenie CC0 nie wskazuje celu zrzeczenia się, dlatego należy uznać, że użycie komercyjne np. w programach radiowych czy telewizyjnych, utworu, w stosunku do którego złożono oświadczenie, byłoby dopuszczalne. Zgodnie jednak z art. 21¹ pr. aut., operator sieci kablowej musi dla legalności reemisji zawrzeć umowę z właściwą organizacją zbiorowego zarządzania prawami autorskimi. Wydaje się, że nie ma podstawy prawnej dla wyłączenia pośrednictwa organizacji na polu eksploatacji, jakim jest reemisja⁴².

6. Awaryjna Licencja Publiczna jako odpowiedź na bezskuteczność oświadczenia o zrzeczeniu się praw autorskich

Rozważania poczynione w poprzedniej części artykułu, każą przyjąć, że na gruncie prawa polskiego zrzeczenie się praw autorskich, zarówno

⁴⁰ Zob. M. Późniak-Niedzielska, A. Niewęglowski, *Dzieła osierocone – nowe wyzwania dla polskiego prawa autorskiego*, ZNUJ PPWI 2013, nr 4, s. 8–9.

⁴¹ J. Barta, R. Markiewicz, *Prawo...*, s. 367.

⁴² W kontekście organizacji zbiorowego zarządzania (dalej także: OZZ), warto wskazać na cel nowej ustawy o zbiorowym zarządzaniu prawami autorskimi i prawami pokrewnymi z dnia 15 czerwca 2018 r. (Dz.U. z 2018 r., poz 1293 – dalej: zb. zarz. pr. aut.). Ustawa ta implementuje przepisy dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/26/UE z dnia 26 lutego 2014 r., w sprawie zbiorowego zarządzania prawami autorskimi i prawami pokrewnymi oraz udzielania licencji wieloterytorialnych dotyczących praw do utworów muzycznych do korzystania *on-line* na rynku wewnętrznym (Dz. Urz. UE L 84/72), której celem jest zwiększenie efektywności funkcjonowania OZZ. W ustawie określone zostały m.in. zasady udzielania wieloterytorialnych licencji na korzystanie z utworów muzycznych *on-line*. Licencja ta upoważnia do korzystania z utworów na terytorium więcej niż jednego państwa UE lub EFTA, m.in. w zakresie utrwalania, zwielokrotniania i rozpowszechniania utworów (art. 3 p. 12 i art. 53 i n. zb. zarz. pr. aut.). Wieloterytorialny charakter licencji, podobnie jak narzędzia CC, umożliwia międzynarodowe rozpowszechnianie utworów. Ustawa jednak nie odnosi się do kwestii relacji zasad udostępniania utworów np. poprzez licencje CC, oraz pośrednictwa OZZ. Ze względu na objętość opracowania, tematyka ta zostaje wyłącznie zasygnalizowana (zob. także P. Wasilewski, *Open content. Zagadnienia prawne*, Warszawa 2008, s. 61 i n.).

osobistych, jak i całości majątkowych, nie jest dopuszczalne. Twórcy CC0 przewidując, że oświadczenie o zrzeczeniu się może według prawa właściwego być bezskuteczne, wprowadzili mechanizm określony w paragrafie 3 – tzw. Awaryjną Licencję Publiczną. Zgodnie z jej treścią, w zakresie w jakim oświadczenie jest nieważne, licencjodawca udzieli „bezpłatnej, niezbywalnej, niewyłącznej, nieodwołalnej i bezwarunkowej licencji, bez prawa udzielania sublicencji, na korzystanie z Praw Autorskich i Praw Pokrewnych”⁴³. Podobnie jak oświadczenie z paragrafu 2, licencja nie ma ograniczenia terytorialnego, udziela się jej na maksymalny okres dopuszczony przez prawo właściwe, w tym dla celów komercyjnych, w odniesieniu do jakichkolwiek istniejących oraz przyszłych nośników.

Zasada swobody kształtowania umów z art. 353¹ k.c. pojmowana jest na gruncie prawa autorskiego dość restrykcyjnie; polska ustawa chroni bowiem szerokie interesy autora – zarówno jako twórcy, jak i licencjodawcy. Przepisy prawa autorskiego oraz zasada wolności kontraktowania pozwalają na zawarcie licencji bezpłatnej (art. 43 ust. 1 pr. aut.), umożliwiającej twórcy upoważnienie szerokiego kręgu licencjobiorców do korzystania z utworu na tym samym polu eksploatacji (art. 67 ust. 2 pr. aut.) oraz bez prawa do udzielania sublicencji (ust. 3). Przyjmuje się, że w braku określenia czasu trwania licencji, zostaje ona zawarta na 5 lat, choć dopuszczalne jest zawarcie umowy dłuższej, na czas nieoznaczony (art. 66 ust. 1 pr. aut.). Umownie określić można także zasięg terytorialny korzystania z utworu⁴⁴. Wobec licencji publicznej (podobnie jak wobec innych licencji CC), stawia się jednak zarzuty, iż jest ona sprzeczna z art. 41 ust. 2 pr. aut., który wprowadza wymóg wyraźnego określenia w umowach prawnoautorskich pól eksploatacji, a także z jego ust. 4, który wskazuje, że umowy te nie mogą dotyczyć przyszłych, nieznanych pól eksploatacji⁴⁵. Co znalazło potwierdzenie w orzecznictwie, wyrażne

⁴³ Paragraf 3 licencji CC0.

⁴⁴ Licencja publiczna ma charakter globalny – umożliwia korzystanie z utworu na całym świecie. Wydaje się, iż art. 66 ust. 1 pr. aut. nie sprzeciwia się takiemu postanowieniu umownemu, zwłaszcza w współczesnych realiach rozpowszechniania utworów.

⁴⁵ W tym zakresie, odmiennie uregulowano przypadki utworu wchodzącego w skład utworu zbiorowego oraz utworów wykorzystanych w utworze audiowizualnym lub do niego włączonych. Zgodnie z art. 41 ust. 5 pr. aut., twórcy takich utworów nie mogą, bez ważnego powodu, odmówić zezwolenia

wskazanie w umowie pól eksploatacji, na których licencjobiorca będzie korzystać z utworu, jest elementem przedmiotowo istotnym – stanowi *essentialia negotii* umowy⁴⁶. Obowiązek wskazania zaś wyłącznie znanych w chwili zawierania umowy pól eksploatacji, zabezpiecza twórcę przed wykorzystaniem jego utworu na polach, które nie są znane ze względu na brak wiedzy, technicznych możliwości eksploatacji, a ponadto dostatecznego wyodrębnienia ekonomicznego tego sposobu korzystania z utworu⁴⁷. Niemniej jednak zwolennicy licencji wskazują, że licencja jest umową, a wykładni umów należy dokonywać w zgodzie z art. 65 § 2 k.c. – z uwzględnieniem rzeczywistej woli stron, ich zamiarów oraz celu umowy⁴⁸. Pola eksploatacji nie są określone w licencji. Nie ulega jednak wątpliwości, że wolę twórcy, który byłby gotów zrzec się swoich praw autorskich w oświadczeniu CC0, należy interpretować *a maiore ad minus* i przyjąć zamiar udzielenia licencji w najszerszym możliwym zakresie. Problem stanowi fakt, iż pola eksploatacji z art. 50 pr. aut. są wymienione przykładowo, nie ma enumeratywnego, zamkniętego zbioru istniejących w chwili złożenia oświadczenia woli pól, stąd trudności w określeniu maksymalnego zakresu. Z drugiej strony, licencja publiczna jest licencją niewyłączną. Dla tego typu umów nie ma wymogu zawarcia jej w formie pisemnej. Oznacza to, że licencja niewyłączna może być zawarta nawet w sposób dorozumiany, a do jej skuteczności nie musiałby zostać spełniony wymóg „wyraźnego” (w domyśle: słownego) wyrażenia pól⁴⁹. Jeżeli zaś chodzi o przyszłe pola eksploatacji, w świetle art. 41 ust. 1 pr. aut., dla

na korzystanie z utworu w ramach utworu zbiorowego lub audiowizualnego po powstaniu nowego sposobu eksploatacji, nieznanego w chwili zawarcia umowy.

⁴⁶ Wyrok SN z dnia 23 września 2004 r., III CK 400/03 (LEX nr 174201).

⁴⁷ T. Targosz [w:] *Prawo...*, s. 651.

⁴⁸ Zob. Stanowisko Centrum Cyfrowego Projekt: Polska odnośnie „Rekomendacji MKiDN w sprawie sposobu współpracy z Fundacją Europeana po 1 lipca 2012 roku”, https://centrumcyfrowe.pl/wp-content/uploads/2012/07/stanowisko_centrumcyfrowe_cc0.pdf, 03.11.2018 oraz odpowiedź Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 13 sierpnia 2012 r., <https://centrumcyfrowe.pl/wp-content/uploads/2012/10/Odpowied%C5%BA-MKiDN-na-stanowisko-CCPP.pdf>, 03.11.2018.

⁴⁹ W doktrynie nie brak jednak zwolenników restrykcyjnej, literalnej wykładni przepisu – zob. T. Targosz [w:] T. Targosz, K. Włodarska-Dziurzyńska, *Umowy przenoszące autorskie prawa majątkowe*, Warszawa 2010, s. 45 i n.; J. Barta, R. Markiewicz, *Prawo...*, s. 338 i n.

zgodności z prawem polskim, przyjęć należałoby, iż licencja nie mogłaby obejmować takich pól.

Kolejnym problemem jest nieodwołalność licencji. Udzielana jest ona na „maksymalny okres trwania przewidziany stosownym przepisem lub traktatem”⁵⁰, co oznacza udzielenie jej na czas nieoznaczony. Takie licencje, o ile umowa nie stanowi inaczej, mogą zostać wypowiedziane, w braku terminów umownych, na rok naprzód, na koniec roku kalendarzowego (art. 68 ust. 1 pr. aut.). Przy oczywistym braku terminów umownych, należałoby uznać, że licencja publiczna mogłaby zostać wypowiedziana z rocznym wyprzedzeniem, choć rozważania wymaga czy zwrot „jeżeli umowa nie stanowi inaczej” dozwalałby na możliwość wprowadzenia klauzuli o niewypowiadalności umowy. Wydaje się jednak, również z uwzględnieniem treści bezwzględnie obowiązującego art. 365¹ k.c., że takie postanowienie umowne na gruncie obecnie obowiązującego prawa, byłoby nieskuteczne⁵¹. Zwłaszcza, że inaczej niż w przypadku innych licencji Creative Commons – również niewypowiadalnych, ale ulegających automatycznemu rozwiązaniu w razie naruszenia jednego z postanowień⁵², brak mechanizmu chroniącego interesy licencjodawcy.

Ponadto, należy stwierdzić, iż licencja CC0 nie mogłaby wyłączyć osobistego uprawnienia twórcy określonego w art. 56 ust. 1 pr. aut., tj. odstąpienia lub wypowiedzenia stosunku umownego ze względu na istotne interesy twórcze. Przepis nie ustanawia katalogu istotnych interesów, dlatego w sprawach spornych, ich istnienie każdorazowo oceniane jest przez sąd. W piśmiennictwie wskazuje się, że chodzi o kwestie mogące wpłynąć na reputację autora, przykładowo ze względu na drastyczną zmianę światopoglądu czy stanu wiedzy⁵³. Artykuł 56 ust. 1 pr. aut. nie stanowi wprost, kiedy interesy twórcze mają się pojawić – przed, w chwili czy po

⁵⁰ Paragraf 3 licencji CC0.

⁵¹ Niemniej jednak dopuszczalność na gruncie art. 68 ust. 1 pr. aut., klauzuli uniemożliwiającej wypowiedzenie umowy licencyjnej, stwierdził w wyroku z dnia 17 grudnia 2015 r. SA w Warszawie, VI ACa 1735/14 (LEX nr 1974097).

⁵² Zob. K. Bechta, P. Olechowski, *Wybrane...*, s. 29 i n.

⁵³ Zob. T. Targosz, *Umowy...*, s. 843–844; R. Cisek, *Wycofanie dzieła z obiegu w Internecie jako szczególny przypadek realizacji autorskiego prawa osobistego do nadzoru nad sposobem korzystania z utworu*, „Palestra” 2003, nr 3–4, s. 36.

zawarciu umowy, ale w orzecznictwie uznaje się, że „Raczej powinno się stosować przepis, gdy te istotne interesy twórcze pojawiły się po zawarciu umowy”⁵⁴. Można więc, uznać, że przepis ten, co do zasady, chroni licencjodawcę na przyszłość, przed okolicznościami, które są niemożliwe bądź co najmniej trudne do przewidzenia w chwili zawarcia umowy. Tym bardziej więc jakiegokolwiek postanowienie ograniczające możliwość zakończenia stosunku na podstawie art. 56 ust. 1 pr. aut., należy uznać za bezskuteczne. Co istotne, podkreśla się jednak, że dla skuteczności zakończenia stosunku, niezbędne jest także stwierdzenie, że utrzymanie umów faktycznie naruszałoby więź twórcy z utworem, a żądanie twórcy, uwzględniając słuszne interesy licencjobiorców, nie stanowiłoby nadużycia prawa⁵⁵.

7. Podsumowanie

Należy jednoznacznie stwierdzić, że oświadczenie o przekazaniu utworu do domeny publicznej CC0 1.0 Universal (CC0 1.0), zarówno w części dotyczącej zrzeczenia się praw, jak i treści licencji publicznej, odpowiednio – w całości i częściowo, jest bezskuteczne na gruncie polskiego prawa autorskiego. Choć dopuszcza się m.in. umowne zobowiązanie twórcy wobec osoby trzeciej do niewykonywania określonych praw osobistych lub niepodnoszenia określonych roszczeń, które przysługują mu w razie naruszenia tych praw⁵⁶, w świetle ustawy, prawa osobiste cechuje niezrzekalność. Podobnie, choć są one zbywalne, nie można w formie czynności prawnej zrzec się ogółu uprawnień ekonomicznych. Obecnie obowiązujący tekst ustawy, nie pozwala także na zawieranie niewypowiadalnych umów licencyjnych, które ponadto nie wskazują wyczerpująco pól eksploatacji utworu, czyli *de facto*, nie określają wyraźnie przedmiotu licencji. Nie ulega jednak wątpliwości, że znaczenie narzędzi Creative Commons będzie w przyszłości wyłącznie wzrastać. Przede wszystkim na polu publikowania wyników prac badawczych czy projek-

⁵⁴ Wyrok SA w Warszawie z dnia 26 stycznia 2015 r., I ACa 1046/14 (LEX nr 1667671).

⁵⁵ J. Barta, R. Markiewicz, *Prawo...*, s. 367.

⁵⁶ E. Traple, *System...*, s. 143.

tów takich, jak biblioteki i archiwa cyfrowe (np. Europeana⁵⁷ czy Wolne Lektury⁵⁸). Świadczy o tym tendencja do zwiększania zasobów powszechnie dostępnych dzieł kultury oraz rozpowszechniania ich *on-line*. Niebywałą zaletą rozwiązań CC jest ich globalny, ustandaryzowany charakter, który odpowiada wyzwaniom, jakie stwarza skala wymiany informacji oraz interakcji zachodzących między podmiotami z różnych zakątków świata. Wszystko to sprawia, że takie narzędzia jak CC0, powinny być przyczynkiem do dyskusji o zmianach w krajowych regulacjach, a nawet o możliwości zwiększenia stopnia ujednoczenia prawa autorskiego na szczeblu unijnym. Aktualnie brakuje przedmiotowego orzecznictwa sądów polskich, ale warto wspomnieć, że w jednym z pierwszych wyroków dotyczących licencji Creative Commons, sąd holenderski orzekł, że licencje te są skuteczne i wiążące, a na ich podstawie można dochodzić roszczeń od osoby naruszającej postanowienia umowne⁵⁹. Sama organizacja wspiera zresztą gromadzenie przedmiotowego orzecznictwa z różnych jurysdykcji⁶⁰. Wypracowanie linii orzeczniczej, zwłaszcza w zakresie swobody kontraktowania w umowach licencyjnych takich, jak Creative Commons, jest konieczne.

Ewentualne możliwość wprowadzenia zrzeczenia się praw autorskich, nie jest kwestią wyłącznie nowelizacji ustawy⁶¹. W świetle polskiej regulacji, gdzie prawa osobiste twórcy, jego więź z utworem, stanowią *ratio* ochrony prawnoautorskiej, taka zmiana wymagałaby pogłębionej analizy istoty tych praw. W obecnie ukształtowanym w ustawie modelu, jedynie prawa majątkowe mogą stanowić przedmiot eksploatacji ekonomicznej⁶².

⁵⁷ <https://www.europeana.eu/portal/pl>, 03.11.2018.

⁵⁸ <https://wolnelektury.pl/>, 03.11.2018.

⁵⁹ Orzeczenie District Court of Amsterdam z dnia 9 marca 2006 r., sprawa nr 334492 / KG 06-176 SR, Curry pko. Audax, <https://wiki.creativecommons.org/images/3/38/Curry-Audax-English.pdf>, 04.11.2018.

⁶⁰ Wykaz większości wyroków i decyzji organów w sprawach związanych z licencjami Creative Commons znajduje się na stronie https://wiki.creativecommons.org/wiki/Case_Law, 04.11.2018.

⁶¹ Jest to wyłącznie hipotetyczne rozważanie, choć warto zwrócić uwagę, że instytucja zrzeczenia się jako elementu definicji domeny publicznej, jest dopuszczalna w systemie prawnym Chile oraz Kenii – zob. S. Dusollier, *Scoping Study on Copyright and Related Rights and the Public Domain*, http://www.wipo.int/edocs/mdocs/mdocs/en/cdip_4/cdip_4_3_rev_study_inf_1.pdf, s. 34, 03.11.2018.

⁶² B. Giesen, *Umowa licencyjna w prawie autorskim. Struktura i charakter prawny*, Warszawa 2013, s. 189.

Nie zmienia tego okoliczność, iż elementem umowy licencyjnej może być zezwolenie na ingerencję w strefę uprawnień osobistych – twórca czyni to jednak, by umożliwić licencjobiorcy korzystanie z praw majątkowych, nie zaś praw osobistych⁶³. Wydaje się, że o ile można byłoby zmniejszyć ustawowy rygoryzm w stosunku do praw majątkowych, to status praw osobistych powinien zostać zachowany, aby umożliwić twórcy pewien zakres kontroli nad sposobem wykorzystywania jego dzieła⁶⁴. Postuluje się w związku z tym, aby znowelizować przepisy prawa autorskiego m.in. w zakresie umożliwienia zawierania niewypowiadalnych umów licencyjnych czy rozluźnienia wymogu wyraźnego wskazania w umowach autorskich pól eksploatacji⁶⁵. Są to zagadnienia bezpośrednio związane z treścią publicznej licencji CC0. Znaczenie i zakres wykorzystania narzędzi Creative Commons wymagają, aby przy pracach legislacyjnych nad treścią ustawy o prawie autorskim, uwzględniać problematykę licencji CC.

Streszczenie

Celem artykułu jest dokonanie analizy problematyki związanej z tzw. licencją Creative Commons „0” (CC0), zawierającą oświadczenie woli twórcy o przekazaniu utworu do domeny publicznej wraz z jednoczesnym zrzeczeniem się praw autorskich. W opracowaniu, omawiane są przede wszystkim zagadnienia związane z treścią oświadczenia CC0 i jego skutecznością na gruncie prawa polskiego. Podstawowym problemem poruszonym w pracy jest możliwość zrzeczenia się autorskich praw osobistych i majątkowych oraz zgodność takiego oświadczenia z polskim porządkiem prawnym. Ponadto, zaprezentowana zostaje kwestia zgodności postanowień CC0 z ustawowymi wymogami stawianymi umowom licencyjnym, m.in. w zakresie wyraźnego wymienienia pól eksploatacji

⁶³ Tamże.

⁶⁴ S. Dusollier, *Scoping...*, s. 34 i n.

⁶⁵ E. Usowicz, *Prof. Markiewicz: Za parę lat i malpa może zostać twórcą*, <https://www.prawo.pl/prawnicy-sady/prawa-autorskie-w-internecie-opinia-prof-ryszarda-markiewicza,314242.html>, 07.11.2018.

oraz wypowiedalności. Analiza treści oświadczenia pozwala także na podanie refleksji polskiej regulacji prawnej oraz wysunięcie postulatów *de lege ferenda*.

Słowa kluczowe: prawo autorskie, licencje Creative Commons, zrzeczenie się praw autorskich, prawa osobiste, prawa majątkowe, domena publiczna

Legal aspects of dedicating work to the public domain and waiving copyright under CC0

S u m m a r y

This article analyzes issues related to the so-called Creative Commons “0” license, which contains an expression of the author’s will to dedicate the work to the public domain and to simultaneously waive all of his/her rights under copyright law. Primarily, it discusses issues related to the content of a CC0 declaration and its effectiveness in accordance with Polish law. It discusses whether it is possible for an author to waive their moral and economic rights and whether such a statement would be compatible with Polish law. Additionally, it discusses whether such a declaration complies with the statutory requirements for license agreements, *inter alia* as regards the explicitly mentioned fields of exploitation and termination rights. The analysis of the declaration also allows certain reflections on Polish law and certain *de lege ferenda* remarks.

Key words: Copyright law, Creative Commons licenses, waiver of copyright, moral rights, economic rights, public domain

Katarzyna Brzózka

Jagiellonian University, Faculty of Law and Administration,
ul. Gołębia 24, 31-007 Kraków, Poland,
e-mail: katarzyna.brzozka@student.uj.edu.pl.